

Hazırlayan: RABAT TİCARET MÜŞAVİRLİĞİ

Adres: 4 Rue Tiflet Hassan Rabat/MAROC

Tel: 00 212 537 76 76 01

Fax: 00 212 537 76 76 42

E-posta: rabat@ticaret.gov.tr

UYARI: Aşağıda yer verilen bilgiler ilgili kişi ve kurumlardan ve/veya internet sitelerinden temin edilmektedir. Söz konusu bilgiler düzenli olarak güncellenmektedir. Kaynağının 3'ncü kişi, kurum ve kuruluşlar olması sebebiyle, paylaşılan bilgi, rakam, istatistik vb. her türlü veriden doğabilecek sorunlar konusunda Ticaret Müşavirliği olarak sorumluluk kabul edilmemektedir. Kullanıcılar tarafından muhatap oldukları kurum, kuruluş, firma veya şahıslardan ilgili konuların sorularak yetkili kişilerden resmi bilgi edinilmesinde fayda vardır.

VERGİ ve BAĞLANTILI UYGULAMALAR

Öncelikle, Fas ile Ülkemiz arasında 18/07/2006 tarihinde yürürlüğe giren ve 01/01/2007 tarihinde uygulanmaya başlayan bir Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması bulunmaktadır. Söz konusu anlaşmanın detaylarına aşağıdaki linkten ulaşılması mümkündür. Bu kapsamda, çifte vergilendirilme iki ülke arasında önlenmiş olmaktadır.

<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2005/06/20050622-1.htm>

Fas Krallığında vergi ile ilgili düzenlemelere her yıl Maliye ve Finans Bakanlığı tarafından yayımlanan Finans Kanunundan ulaşmak mümkündür. Aşağıdaki internet adresinde en son yayımlanan 2023 yılı Finans Kanunu yer almaktadır.

https://www.finances.gov.ma/Publication/db/2023/BO_7154-bis_Fr.pdf

Fas'ta vergi türlerine göre iki farklı vergi rejiminden söz edebilmek mümkündür. Bunlardan biri tahakkuk esasına dayanan rejim, diğeri ise tahsilat esasına dayanan rejimdir. Tahsilat esası, gelirlerin tahsili ve giderlerin ödenmesi esasına dayanırken yapılmış olan giderlerin doğrudan beyannameye kaydedilmesi gereklidir.

Fas vergi sistemi, ulusal ve yerel düzeyde yapılandırılmıştır. Her seviyede üç vergi kategorisi bulunmaktadır. Dolaylı vergiler, dolaysız vergiler ve özel katkılar olarak sınıflandırmak mümkündür. Bu vergilerin içinde merkezi devlet tarafından tahsil edilen katma değer vergisi, kurumlar vergisi, gelir vergisi, kayıt ve damga vergileri ile yerel idareler tarafından tahsil edilen ticari vergi, belediye vergisi ve toplumsal hizmetler vergisi en önemli vergiler arasında sayılabilir.

Kurumlar Vergisi: Diğer bir dolaysız vergi türü tüzel kişi vergi mükelleflerinden tahsil edilen kurumlar vergisidir. Söz konusu vergi gelir ve kar elde eden şirketler, kamu şirketleri, diğer yasal kuruluşlar için zorunlu bir vergidir. Geçici bile olsa kurumlar vergisine sebep olan aktivitenin Fas'ta gerçekleşmesi durumunda şirketler Fas'ta yerleşik olmasalar dahi söz konusu verginin mükellefi olmaktadırlar. Söz konusu mükellefiyet aşağıdaki tabloda yer verildiği şekilde özetlenebilir.

	Fas'ta faaliyeti olanlar	Yurtdışında faaliyeti olanlar
Fas'ta yerleşik şirketler	Kurumlar vergisi mükellefi	Yurtdışında yürütülen faaliyetler için mükellefiyet yoktur
Yurtdışında yerleşik şirketler	Fas'ta gösterdikleri faaliyetlerle sınırlı mükellefiyet	

Fas 2023 yılının Vergi Kanununa aşağıdaki bağlantıdan ulaşılabilir: <https://www.finances.gov.ma/Publication/dgi/2023/CGI2023FR.pdf>

Kurumlar vergisi genel oranları: %20, %35, %40.

2023 yılı Finans Kanununun yürürlüğe girmesiyle, daha önce uygulanan kurumlar vergisi oranları yerine %20, %35 ve %40 oranlarının uygulanmasına yönelik geçici dönem 01 Ocak 2023 tarihinden 31 Aralık 2026 tarihine kadar sürecektir. Söz konusu dönemde uygulanacak vergi oranları aşağıdaki gibidir:

2022 yılında uygulanmış olan oranlar	2023	2024	2025	2026
Net kar tutarı 300.000 dirhemden az veya eşit şirketlere uygulanmış olan %10	%12,50	%15	%17,50	%20
Sanayi Hızlandırma Bölgelerinde yer alan şirketlere ve Casablanca Finance City statüsüne sahip olan şirketlere uygulanmış olan %15	%16,25	%17,50	%18,75	%20
Net karı 100.000.000 dirheme eşit veya daha fazla olan şirketlere uygulanmış olan %20	%23,75	%27,50	%31,25	%35
Net kar tutarı 100.000.000 dirhemden az olan sanayi şirketlerine uygulanmış olan %26	%24,50	%23	%21,50	%20
Net karı 1.000.000 dirhemden fazla ve 100.000.000 dirhemden az olan şirketlere uygulanmış olan %31	%28,25	%25,50	%22,75	%20
Net karı 100.000.000 dirheme eşit veya daha fazla olan şirketlere uygulanmış olan %31	%32	%33	%34	%35
Kredi kurumları ve benzeri kuruluşlarla ilgili olarak, Bank Al-Maghrib, Caisse de Dépôt et de Gestion, sigorta ve reasürans şirketlerine uygulanmış olan %37	%37,75	%38,50	%39,25	%40

Kurumlar Vergisinin Temel Muafiyetleri:

- Casablanca Finance City Şirketi Statüsüne sahip hizmet şirketleri (CFC): firmaya statüsünün verildiği ilk yıldan itibaren 5 yıllık muafiyet. Ancak, bu muafiyet, firmanın kuruluş tarihinden itibaren ilk 60 ay bitiminde sona erecektir.
- Endüstriyel Hızlanma Bölgelerinde (Serbest Bölgeler) yer alan firmalar: firmanın işletilme tarihinden itibaren 5 yıllık muafiyet. Söz konusu alanlarda faaliyet gösteren inşaat veya montaj şantiyesinin kapsamında şirketler bu muafiyetten yararlanmaktadır.
- Hidrokarbon çıkarma lisanslarını elinde bulunduran şirketler için üretimin başladığı tarihten itibaren 10 yıl boyunca muafiyet.
- Yetkilendirilmiş muhasebe firmalarını yöneten merkezler için anlaşmasının yapıldığı tarihten itibaren 4 yıl boyunca muafiyet.

İlgili Bakanlığın Vergilendirme Genel Müdürlüğü tarafından geliştirilen “Online Vergi Hizmetleri-SIMPL” sayesinde Kurumlar Vergisinin online olarak ödenebilme ve beyanname düzenleme imkânı bulunmaktadır <https://www.tax.gov.ma/wps/portal/DGI/Teleservices>.

Gelir Vergisi: Kurumlar vergisine konu olmayan aynı zamanda gelir ve kar elde eden gerçek kişiler söz konusu verginin mükelleflerini oluşturmaktadır. Dolaysız vergilerin başında gerçek kişi vergi mükelleflerinden alınan gelir vergisi gelmektedir. Söz konusu verginin konusunu aşağıdaki faaliyetler oluşturmaktadır.

- Ücretler
- Serbest meslek gelirleri,
- Gayrimenkul gelir ve karları
- Yatırım gelir ve karları
- Tarımsal gelirler

Öte yandan söz konusu gelirlerden tahsil edilecek vergilerin oranlarına ise baremleri ile birlikte aşağıda yer verilmektedir.

Yıllık Gelir Dilimleri:	
0- 30 000 MAD,	%0 gelir vergisi
30 001- 50 000 MAD,	%10 gelir vergisi
50 001- 60 000, MAD,	%20 gelir vergisi
60 001- 80 000, MAD,	%30 gelir vergisi
80 001- 180 000, MAD,	%34 gelir vergisi
180 000 MAD üzeri,	%38 gelir vergisi

Pandemi etkisinin hafifletilmesi amacıyla, 2021 Finans kanunu uyarınca kar ve gelir üzerinden bir Sosyal Dayanışma Vergisi alınmaya başlanmıştır.

Bu vergi, kurumlar vergisinden sürekli muaf olanlar, endüstriyel hızlanma bölgelerinde faaliyet gösteren şirketler ve Casablanca Finance City statüsünden yararlanan hizmet şirketleri hariç olmak üzere kurumlar vergisine tabi şirketler tarafından ödenecektir.

Söz konusu vergi, kurumlar vergisinin hesaplanmasında esas teşkil eden dönemin net kârı esas alınarak aşağıdaki oranlara göre uygulanacaktır:

Dilim	Oran
1-5 Milyon Dirhem	%1.5
5-10 Milyon Dirhem	%2.5
10-40 Milyon Dirhem	%3.5
40 Milyon Dirhem ve üzeri	%5

2023 Finans Kanununa göre bu verginin uygulaması, 2025 yılına kadar devam edecektir.

Gelir Vergisinin Temel Muafiyetleri

Fas genelinde uygulanmakta olan gelir vergisi uygulamasının temel istisnalarına aşağıda maddeler halinde yer verilmektedir:

- Endüstriyel Hızlanma Bölgelerinde (Serbest Bölgeler) yer alan firmalar: firmanın işletilme tarihinden itibaren 5 yıllık muafiyet. Söz konusu alanlarda faaliyet gösteren inşaat veya montaj şantiyesinin kapsamında şirketler, bu muafiyetten yararlanmaktadır.
- Otelcilik şirketleri ve eğlence kuruluşları için ilk 5 yıl tam muafiyet

İlgili Bakanlığın Vergilendirme Genel Müdürlüğü tarafından geliştirilen “Online Vergi Hizmetleri-SIMPL” sayesinde Kurumlar Vergisinin online olarak ödenebilme ve beyanname düzenleme imkânı bulunmaktadır <https://www.tax.gov.ma/wps/portal/DGI/Teleservices>

Katma Değer Vergisi: Ülkede uygulanan en önemli dolaylı vergi türü KDV’dir. Söz konusu vergi endüstriyel, ticari, geleneksel, profesyonel, inşaat işleri, gayrimenkul işlemleri ve ithalat işlemlerine uygulanmaktadır. İki tür KDV söz konusudur: bir tanesi ülke içinde gerçekleştirilen işlemler için, diğeri ise ithalat işlemleri üzerinden alınan vergi. Diğer taraftan iki tür muafiyet söz konusudur, bunlar kesinti hakkına sahip olunan ve olunmayan durumlardır.

Genel KDV oranı yüzde 20’dir. Öte yandan indirimli 3 oran söz konusudur. Bunlar %14, %10 ve %7 lik KDV indirimleridir. Söz konusu indirilmiş oranların bir kısmına aşağıda yer verilmektedir:

-%14: Yolcu ve mal taşımacılığı işlemleri (demiryolu taşımacılığı işlemleri hariç),

elektrik enerjisi ve sigortacılık hizmetleri.

- **%10:** Gıdasal yağlar, güneş enerjili ısıtıcılar, fotovoltaiik paneller, pirinç, makarna, mutfak tuzu, konaklama ve restorancılık işlemleri, kafeler tarafından verilen hizmetler, petrol gazı ve diğer hidrokarbon gazlar, banka ve kredi işlemleri ve döviz komisyonları, avukatlar ve noterler gibi profesyoneller tarafından gerçekleştirilen bazı işlemler, otoyol ücretleri, deniz balıkçılığı profesyonellerine yönelik balıkçılık malzemeleri ve ağıları, bazı tarım aletleri vb.)

- **%7:** Belirli tüketim ürünleri (süt tozu, konserve sardalye, okul malzemeleri, ilaç sektöründeki ürünler ve girdileri, kamusal alana dağıtılan su şebekesinin aktarılan su vb)

Özel Tüketim Vergisi

- Şarap ve diğer alkollü içecekler için hektolitreye başına 600 ila 1200 dirhem
- Enerji içecekleri için hektolitreye başına 600 Dirhem
- Gazlı su için hektolitreye başına 7 ila 15 Dirhem
- Altın ve platinyum için gram başına 6 dirhem
- Gümüş ürünler için gram başına 0,25 dirhem
- Lastikte kilogram başına 3 Dirhem vergi alınmaktadır.

Diğer taraftan, Özel Tüketim Vergisi (Taxe Interieure de Consommation) adı altında, limonatalar, gazlı veya gazsız sular, maden suları, sofraya suları veya diğerleri, aromalı veya aromasız, buralar, şaraplar ve alkoller, şeker içeren ürünler, enerji ürünleri ve bitümler, platin, altın veya gümüş eserler, üretilen tütün, elektronik sigara adı verilen elektronik cihazları ve benzeri cihazları şarj etmek için kullanılan sıvılardan vergi alınmaktadır.

Bu bağlamda, ulusal düzeyde enerji verimliliğinin güçlendirilmesi kapsamında, 2022 Yılı Finans Kanunu uyarınca, elektronik cihazlar ve araç aküleri için artık birim başına 20 ila 100 Dirhemlik ÖTV alınacaktır. 32 inç veya daha küçük televizyon cihazları bu vergiden muaf. Başka elektrikli cihazlar da kendi enerji verimliliği endeksine göre bu yeni ÖTV kanununa tabi tutulmuştur. Söz konusu vergi, birim başına 100 ila 500 Dirhem arasında vergilendirilen buzdolapları, dondurucular, klimalar, çamaşır makineleri, kurutucular ve bulaşık makinelerini ilgilendirmektedir.

2022 Yılı Finans Kanunu aynı zamanda, 2022-2026 döneminde tütün ürünlerinden alınan ÖTV'yi artırmayı planlamıştır. Bu bağlamda, ÖTV'nin özel kotası (quotité spécifique) 2022 yılında 1000 sigara başına 175 Dirhemden 2026 yılında 1000 sigara başına 550 Dirheme yükseltilecektir. Elektronik sigara likitleri ile ilgili olarak, nikotin içermeyen likitler için her 10 ml için 5 Dirhem, nikotin içerenler için ise her 10 ml için 10 Dirhem ÖTV olarak alınmaktadır. 2023 yılında nargile için kullanılan yan ürünler için (tütün içermeyen muassel), 1 kiloya 675 Dirhem olarak uygulanmaktadır.

2023 yılı itibariyle, şeker içeren bazı ürünlere karşı ÖTV uygulanmaya başlanmıştır. Ürün türüne bağlı olan bu vergi, şeker oranına göre, 100 kg başına 12,5 Dirhem ila 300 Dirhem arasında dalgalanmaktadır.

İndirme Hakkına Sahip Olunan Ürünler İçin Temel KDV Muafiyetleri

- İhracata yönelik üretilen mallar ve sağlanan hizmetler için vergi mükellefi için.
- Askıya alma düzenlemelerine tabi tutulan mallar ve eşyalar.
- Gübreler.
- Tarımsal amaçlı kullanılan tarımsal ürünler (ekipman malzemeleri, traktörler, polimerler, bitki sağlığı vb). 2023 Finans kanunu ile, söz konusu muafiyetten yararlanmak, KDV'nin uygulanmasına ilişkin kararın 16. maddesinde yer alan formalitelerin yerine getirilmesine bağlıdır.
- Sabit sermayeye kaydedilen ithal edilen yatırım malları için faaliyete başlanılan tarihten itibaren 36 ay için.
- Bir sabit varlık hesabına kayıt edilecek, özel eğitim ve profesyonel eğitim işletmeleri tarafından alınan ekipman malzemeleri için faaliyete başladıktan sonra 36 ay boyunca

(okul taşımaları için temin edilen araçlar hariç).

- Mesleki eğitim mezunlarının edindiği ekipman, araç ve gereçler.
- Bir sabit varlık hesabına kayıt edilecek uluslararası karayolu taşımacılık şirketleri tarafından alınan otobüs, kamyon ve ekipman malları.
- Fiyatı 250.000 dirhemi aşmayan 50 ile 80 m2 arasındaki sosyal konutlar için muafiyet
- Devletle imzalanan sözleşme kapsamında gayrimenkul firmaları tarafından hayata geçirilen konut, yurt, üniversite kampüsü inşaatları için iznin alındığı tarihten itibaren 36 ay boyunca muafiyet.
- Devletle imzalanan sözleşme kapsamında 50 milyon dirheme eşit veya üzerindeki yatırımlar için ekipman malları, malzemeler ve yatırımın hayat geçirilmesi için gerekli diğer malzemeler için faaliyete başlandığı tarihten itibaren 36 ay boyunca muafiyet
- Üreticiler tarafından alınan Fotovoltaik paneller imalatında kullanılan ürün ve malzemeler: Fotovoltaik hücreler; güneş camı, plastik panellerin açılı (Köşeler); Poliolefin (POE) bazlı kapsülleyici filmler; Fotovoltaik hücreleri bağlamak için kullanılan bant (şerit); kablolu bağlantı kutuları, bağlantı kutuları için silikon; fotovoltaik hücrelerin kaynağı için akı, panel destek yapısı ve panel çerçevesi.
- 01 Ocak 2023 tarihinden itibaren 31 Aralık 2023 tarihine kadar, besi hayvanlarını ve çiftlik hayvanlarını beslemeye yönelik basit yem maddelerinin ithalatı.

Gayrimenkul İrad Vergisi, daha karmaşık bir şekilde hesaplanmaktadır. Öncelikle gayrimenkulun maliyet fiyatı satın alma fiyatına elde etme değerinin %15'i oranında eklenen bedelin yeniden değerlendirme katsayısı ile çarpımı ile hesaplanmakta ve satış fiyatı ile bu rakam arasındaki fark kazanç olarak değerlendirilmektedir. Söz konusu kazanç üzerinden ise %20'i oranında gayrimenkul irad vergisi alınmaktadır. Eğer maliyet fiyatı satış fiyatını aşarsa, satış fiyatı üzerinden %3 oranında vergi hesaplanmaktadır.

İşyeri Rüsümü: Bu vergilere ilave olarak ülkede mesleki faaliyette bulunan herkesten yerli, yabancı, özel veya tüzel kişi ayrımı göstermeksizin tahsil edilen İşyeri Rüsümü (Tax Professionelle-T.P.) adlı ilave bir vergi bulunmaktadır. Söz konusu rüsum, mesleki faaliyetin yapıldığı işyerinin yıllık kira bedeli üzerinden hesaplanmaktadır. Oranlar kira bedeli büyüklüğüne bağlı olarak; birinci kategori için yüzde 30, ikinci kategori için yüzde 20, üçüncü kategori için yüzde 10 olarak tespit edilmiştir. Kategoriler her yıl için arsa bedeli, bina maliyeti gibi unsurlar üzerinden hesaplanmaktadır.

Beyanname: İlgili kanununa göre faaliyette bulunan firmalar için tutulması gereken defterler ülkemizdekine benzer şekilde 3 adet temel defterden oluşmaktadır. Söz konusu defterler aşağıda listelenmektedir.

- Günlük Defter
- Büyük Defter
- Envanter Defteri

Bu defterlerden günlük defter ve envanter defteri şirket merkezinin bağlı olduğu Ticaret Mahkemesi tarafından onaylanmalıdır. Beyanname uygulamasına ilişkin genel bilgilere ilişkin Tabloya aşağıda yer verilmektedir. Yıllık satış geliri vergi hariç 1.000.000 MAD'ın altında olan firmalar, üç aylık dönemler halinde beyanname vermek zorundadır. Söz konusu beyanname dönemleri ise aşağıda listelenmektedir.

Beyanname Dönemleri	Son Teklif Tarihi	Cezalar
1'nci çeyrek	19 Nisan	1 ay gecikme %5 artışlar %10 ceza +500 DH ceza 3 ay gecikme: %30 ödenmektedir 6 ay gecikme: % 35 ödenmektedir
2'nci çeyrek	19 Temmuz	
3'ncü çeyrek	19 Ekim	
4'ncü çeyrek	19 Ocak	

Diğer taraftan, yıllık satış geliri vergi hariç 1.000.000 MAD'a eşit veya üzerinde işlem gerçekleştiren firmalar için KDV beyannamesi aylık olmalı ve sonraki ayın 19'una kadar verilmesi gerekmektedir. Vergilere ilişkin verilmesi gereken tespit edilebilen beyanname türleri ise vergi bazında aşağıdaki Liste'de gösterilmiştir.

- Sanayi ve ticari kar vergisi beyannamesi
- Ticari olmayan kar vergisi beyannamesi
- Toprak vergilerine ilişkin beyanname
- Gelir vergisi için yıllık beyanname
- KDV beyannamesi
- Banka operasyonları vergisi beyannamesi
- Lisans ve patentler beyannamesi
- Genel gelir vergisi beyannamesi
- Maaş vergisi beyannamesi
- Kayıt vergileri beyannamesi
- Toprak reklamı vergisi beyannamesi
- Petrol hizmetleri beyannamesi
- Sigorta sözleşmeleri vergi beyannamesi
- Diğer vergiler beyannamesi
- Ekipman özel vergi beyannamesi
- Sporun gelişimine katkı tütün özel vergi beyannamesi
- Tütün vergilerine ilişkin ayrıntılı durum beyannamesi
- Orman vergileri beyannamesi
- Kumar oyunları için ekstra vergi beyannamesi
- Telefon ve iletişim teknolojileri özel vergisi beyannamesi
- Bazı plastik ürünlere ilişkin özel vergi beyannamesi
- Tütün özel vergisi beyannamesi
- Seyahat geliştirme vergisi beyannamesi
- Reklam vergisi beyannamesi

Ülkede gerçekleştirilen amortisman uygulamalarına ilişkin genel bilgilere aşağıda yer verilmektedir. Öncelikle amortisman uygulamalarından etkilenen temel faaliyet alanlarına aşağıda listelenmektedir.

- Teknik kurulumlar ve malzemeler
- Endüstriyel ekipman ve malzemeler
- Ulaşım ekipmanları
- Ofis ekipmanları ve mobilyalar
- Patent ve kurulum maliyetleri

Amortisman etkilenmeyen bazı önemli faaliyet alanlarına ise aşağıda yer verilmektedir.

- Kiralama hakları
- Finansal sabit varlıklar

Diğer taraftan bazı önemli sektörlerde ve/veya konu başlıklarında uygulanan amortisman oranlarına fikir vermesi amacıyla aşağıdaki Tabloda yer verilmektedir. Tüm ürün gruplarında uygulanacak amortisman oranlarının tespiti için ise mutlaka bir muhasebe bürosu ile temasa geçilmesinde fayda bulunmaktadır.

İlgili Sektör ya da Alan	%
Sektörler	
Oteller dahil olmak üzere oturma amaçlı binalar	4
Dayanıklı malzemeden yapılmış endüstriyel binalar	5
Hafif yapı	10
Mobilya, kurulumlar ve tesisler	10
Bilgisayar ekipmanları	10-15
Otomobil ve ekipmanları	20-25
Bazı Özel Amortisman Uygulamaları	
Otel endüstrisi ve ekipmanları, züccaciye,	50
İç giyim	33
Gümüş eşya	20
Merkezi ısıtma, havalandırma, soğutma ve ekipmanları	25
Asansör ve merdivenler	25
Yataklar, halılar, mobilyalar, sofra vb	25
Perde, boyama, dekoratif tesisler vb	25
Ağlar	20
Balıkçılık şirketleri	25
Yeni gemiler	20
Kullanılmış gemiler	33